

Helsingfors/Mariehamn 15.10.2013

Nr 34/13

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
18.9.2013, nr 192 och
195/2013.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 18.9.2013 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om ändring av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (nedan landskapslagen).
2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Genom landskapslagarna överförs vissa uppgifter från Ålands landskapsregering till Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 1 och 2 punkterna i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om bl.a. landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar samt landskapets tjänstemän. Landskapslagarna berör även rättsområdena natur- och miljövård, jord- och skogsbruk, jakt och fiske samt näringsverksamhet på vilka områden lagstiftningsbehörigheten med vissa undantag tillkommer landskapet enligt självstyrelselagens 18 § 10, 15, 16 och 22 punkter.

Jämlikt 18 § 17 punkten i självstyrelselagen tillkommer landskapet lagstiftningsbehörighet i frågor gällande djurskydd och veterinärväsendet med undantag av ärenden gällande smittsamma sjukdomar hos husdjur, förbud mot införande av djur och djurprodukter samt förebyggande av införsel av växtförstörare till landskapet, vilka enligt 27 § 31 – 33 punkterna i nämnda lag hänförs till rikets behörighet. Enligt regeringens proposition till ny självstyrelselag (RP 73/1990 rd) hänförs även lagstiftningen om slakt- och köttbesiktning till veterinärväsendet. Frågan om livsmedelskvalitet har även anknytning till hälsovården, vilket område enligt 18 § 12 punkten i självstyrelselagen hör till landskapets behörighet med vissa undantag. Beträffande förvaltningsbehörigheten anges i 30 § 8 punkten i självstyrelselagen att de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur och lagstiftningen om förebyggande av införsel till landet av växtförstörare samt lagstiftningen om framställning och användning av gifter ankommer på en riksmyndighet, skall i landskapet skötas av landskapsregeringen eller annan i landskapslag bestämd myndighet. Ålandsdelegationen har i utlåtande 23.10.2006 till justitieministeriet utgående från tre frågor gällande kommunernas ställning och skötseln av vissa förvaltningsuppgifter ansett att regleringen i 30 § 8 punkten i självstyrelselagen beträffande uppgifter som ankommer på statliga myndigheter bör anses avse uppgifter som ankommer på riksmyndigheter såsom social- och hälsovårdsministeriet och länsstyrelsen (nuvarande regionförvaltningsverket), men inte de som påförts kommunala myndigheter. Det är enligt Ålandsdelegationens uppfattning inte möjligt att genom landskapslagstiftning, inom områden som hör till rikets lagstiftningsbehörighet, överföra på en landskapsmyndighet sådana uppgifter som enligt rikslagstiftningen ankommer på kommuner. Landskapslagens 1 a § utgör därför en behörighetsöverskridning till den del Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet åläggs att handha sådana uppgifter som enligt rikslagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjur ska skötas av kommunerna.

Enligt landskapslagens 1 § ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet bl.a. svara "för att veterinärvård tillhandahålls och, enligt vad som i denna lag bestäms, för uppgifter enligt rikslagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjur". Eftersom i paragrafen inte uttryckligen nämns att det gäller kommunala uppgifter, utgör 1 § i dess nu antagna utformning enligt Ålandsdelegationens uppfattning inte en behörighetsöverskridning. Enligt gällande ordalydelse (ÅFS 83/2011) ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet "också sköta de uppgifter som enligt rikslagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjur ska skötas av en kommunalveterinär". Vid lagstiftningskontrollen anfördes dock inga anmärkningar mot detta stadgande.

Ålandsdelegationen konstaterar att enligt 3 § 2 mom. i landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet

Åland av livsmedelslagen åläggs Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet att sköta kommunernas och regionförvaltningsverkens uppgifter och dessutom vissa uppräknade uppgifter som ankommer på Livsmedelsverket. Enligt ordalydelsen reglerar paragrafen uppgifter inom landskapets förvaltningsbehörighet, och i den ingår inte någon hänvisning till rikslagstiftningen om smittsamma sjukdomar, varför paragrafen inte föranleder anmärkningar från delegationens sida.

Förutom de uppgifter som enligt landskapslagarna ankommer på Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet berättigas landskapsregeringen i 1 § 3 mom. i landskapslagen om ändring av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, liksom i gällande landskapslag, att genom landskapsförordning ålägga myndigheten att sköta sådana tillstånds- och tillsynsuppgifter som landskapet är skyldigt att sköta enligt EU-förordningar inom miljö- och hälsoskyddsområdet inklusive bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjur. Dessutom berättigas landskapsregeringen att inom dessa områden genom landskapsförordning ålägga myndigheten uppgifter som i riket sköts av Livsmedelssäkerhetsverket och som är likartade dem som myndigheten redan sköter enligt lag. En motsvarande delegeringsfullmakt finns i 3 § 4 punkten i landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av livsmedelslagen. Med anledning av ovanstående konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Det stadgas emellertid också att genom landskapslag skall utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen och självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. De nu aktuella delegeringsstadgandena berättigar landskapsregeringen endast att inom i lagrummen angivna gränser bestämma vilken myndighet som ska utföra i paragraferna beskrivna uppgifter, och kan enbart gälla ärenden inom landskapets förvaltningsbehörighet. Dessa delegeringsstadganden kan med stöd av 18 § 1 punkten och 21 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland intas i landskapslagarna.

I sammanhanget konstaterar Ålandsdelegationen att det av bestämmelserna i landskapslagarna inte på ett uttömmande sätt framgår vilka uppgifter som skall handläggas av landskapsregeringen respektive Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Bestämmelserna är därför i detta avseende vaga och kan leda till oklarhet vid tillämpningen på olika nivåer och medföra risk för administrativa komplikationer. Bestämmelserna utgör det oaktat inte en sådan överträdelse av lagstiftningsbehörigheten att de enligt Ålandsdelegationens mening på denna grund kan fällas. Detsamma gäller den till sitt innehåll oklara bestämmelsen i 3 § 4 mom. i landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning i land-

skapet Åland av livsmedelslagen om att hänvisningar i livsmedelslagen till bestämmelser i rikslagstiftningen ska avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner med hänvisning till det ovan sagda att landskapslagarna faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet, förutom beträffande 1 a § i landskapslagen om ändring av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Det felaktiga stadgandet inverkar inte på tillämpningen av landskapslagen i övrigt, varför landskapslagen till övriga delar kan träda i kraft.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Mäenpää och Pellonpää jämte suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare